

Луис Сепулведа - „Историята на Микс, Макс и Мекс“

БИХ МОГЪЛ да кажа, че Микс е котаракът на Макс, но ще бъде вярно и обратното – че Макс е човекът на Микс. Животът обаче ни учи, че не е справедливо човек да е господар на друг човек или на животно. Тогава нека кажем, че Макс и Микс, или Микс и Макс, се обичат един друг.

Макс и Микс, или Микс и Макс, живееха в една мюнхенска къща, а къщата се намираше на улица, обрамчена от високи кестени – красиви дървета, които хвърляха хубава сянка през лятото и винаги бяха голямата радост на Микс и голямата грижа на Макс.

Когато Микс беше съвсем малък, Макс нещо се заплеснал с братята си и котето се измъкнало на улицата, усетило повик за приключение, покатерило се до най-високия клон на един кестен и като стигнало горе, проумяло, че да слезе, е по-трудно, отколкото да се изкачи. Така че се вкопчило здраво за клона и започнало да мяука за помощ. Макс, който също беше малък, се покатерил с намерение да свали Микс, но като стигнал до най-високите клони, погледнал надолу, завило му се свят и осъзнал, че и той не може да слезе.

Един съсед извикал пожарникарите и те дошли с голям червен камион с много стълби. Отдолу братята на Макс, едни съседни и пощальонът викали на двамата: „Стой така, не мърдай, Макс!“ и „Стой така, не мърдай, Микс!“.

Командирът на пожарникарите носел лъскава каска и преди да се качи по удължаващата се стълба, попитал кой се казва Макс и кой Микс.

През това време на най-високия клон на кестена Макс придържал Микс и му разправял: „Брей, каква каша забъркахме, Микс, обеща ми, че повече няма да се качваш до най-високите клони на дърветата, ако преди това не си се научил да се качваш и да слизаш от по-ниските“.

Това Макс го казал, докато стоял покачен на най-високия клон на кестена, защото Микс му бил приятел, а приятелите се подкрепят взаимно, учат се един друг, споделят успехите и грешките си.

Като ги свалили на земята, Макс и Микс изслушали някое и друго конско от командира на пожарникарите и се прибрали къщи целите в прашец от кестенови цветове.

МИКС порасна. Първо стана напет млад котарак с черна козина на гърба и бяла на гърдите, а по-късно – възрастен котарак, силен и държелив.

Макс също порасна и стана юноша, който всяка сутрин отиваше на училище с колело, но преди да излезе, почистваше сандъчето с пясък на Микс и напълваше паничката му с неговата любима храна – онази с вкус на риба.

Макс се грижеше за Микс, а Микс – за шкафа, та мишките да не смеят да припарват до кутията с мюсли с шоколад, любимата закуска на Макс.

Макар че в дома нямаше мишки, Микс изпълняваше с удоволствие ролята на пазач на шкафа, защото знаеше, че Макс му е приятел, а приятелите гледат да доставят радост на приятелите си. Това Макс го казал, докато стоял покачен на най-високия клон на кестена, защото Микс му бил приятел, а приятелите се подкрепят взаимно, учат се един друг, споделят успехите и грешките си.

Един следобед някакъв съученик на Макс казал нещо за лицето на Микс и когато си тръгнал, Макс отворил речника на буквата П, потърсил думата „профил“, намерил няколко репродукции на антични рисунки и се зарадвал. Тогава повикал Микс, качил го на масата и му показал речника.

– Виж, Микс, моят приятел е прав, ти имаш профил, който се нарича гръцки.

Да, наистина Микс беше котарак с гръцки профил, който подчертаваше големите му жълти очи.

Понякога Макс му показваше книги за Древна Гърция и му говореше за хора, на име Агамемнон, Ахил, Одисей и Менелай. Всички те имаха същия профил като Микс.

Някой път Макс викаше Микс и когато котаракът не се отзоваваше, излизаше на улицата и питаше продавача на вестници или раздавача:

– Да си виждал един голям котарак с черен гръб и бели гърди?

– Котарак с гръцки профил ли? Видях го. Покатери се на един кестен, а оттам скочи на покрива на къщата. Този котарак с гръцки профил е много пъргав.

Тогава Макс се успокояваше, защото знаеше, че Микс ще се върне, когато реши, и че като скитори по покривите, се радва на котешката си свобода. Приятелите винаги милеят за свободата на приятелите си.

ВРЕМЕТО на котките е различно от времето на хората. С годините Макс стана младеж с куп житейски планове и мечти.

Микс също се промени и макар и не толкова бавно, постепенно се превърна в стар котарак.

Макс обичаше да си мисли, че когато се появи на бял свят, никоя птица не умее да лети, но идва момент, когато зовът на простора надмогва страха да не би да падне, и тогава животът я учи да разперва криле. И така, когато Макс навърши осемнайсет години и реши, че иска да бъде самостоятелен, с помощта на родителите си нае малък апартамент на една спокойна улица с много дървета.

– Сега това е нашият дом, Микс. Понякога ще съм тъжен, когато ми домъчнее за родителите и братята ми, но имам теб и знам, че не съм сам – каза Макс, като отвори вратата на новия си дом.

Микс свикна много скоро с новото им жилище на последния етаж на една пететажна сграда и обичаше да сяде на перваза на един прозорец и да наблюдава с внимателния взор на котките всичко, което става навън.

Макс знаеше, че за Микс е важно да стои на въздух, затова отвори в банята една капандура към покрива и сложи стълба, та котаракът да може да си прави разходки на открито. Приятелите разбират притесненията на приятелите си и им помагат.

Всеки ден Микс излизаше на разузнаване на покрива на сградата и щом се върнеше, благодареше на Макс, като се отъркваше о краката му и мъркаше. Така двамата споделяха малкия апартамент и докато Макс учеше по книги, които разкриваха тайните на математиката, химията и физиката, Микс се настаняваше до краката му и си припомняше дърветата, на които се беше катерил, птиците, които излитаха, щом го видеха, дъжда, който го беше мокрил, или снега, който скърцаше под четирите му лапи. Истинските приятели споделят и тишината.

Макс учеше, докато снегът се стелеше над града, учеше почти без да поглежда зелените пъпки, които напиреха по клоните на дърветата и известяваха, че идва пролетта. Учеше с отворени прозорци, та домът да се изпълва със слънце, и продължаваше да учи, когато дните ставаха по-къси и стоманеносивият цвят на зимата превземаше всичко. Плановите и мечтите му зависеха от усърдието му и той се отдаваше от все сърце на вълшебството да узнава защо нещата са устроени така, както са, и как може да станат по-добри.

Микс започна да занемарява все по-често удоволствието си да хойка като разузнавач по покривите и си каза, че може би вина за това носят зимата, оскъдната светлина и леката пелена, която от известно време забулваше предметите в къщата.

ЕДИН зимен ден на вратата се позвъни и както винаги, Микс отиде да посрещне първи госта. Макс го видя как тръгва по коридора, съзря на пода и кашона с книги, които щеше да връща в библиотеката, кашон, който никога преди не беше стоял там, и му стана страшно мъчно, като видя, че Микс се блъсна в него.

Този ден на Макс не му беше до гости. Взе Микс на ръце и изтича до кабинета на ветеринаря. Диагнозата беше жестока, тежка, дошла като гръм от ясно небе. Микс беше ослепял.

От този ден нататък всеки предмет стоеше само на обичайното си място. Ако някой преместеше стол, после трябваше да го върне откъдето го беше взел, а вратите стояха отворени, за да може Микс да се придвижва безпрепятствено. Истинските приятели винаги се грижат за приятелите си.

Микс, слепият котарак с гръцки профил, престана да се качва по стълбата до капандурата на покрива, но макар и малко по-бавно заради слепотата, не спираше да снове из апартамента. С помощта на обонянieto си и на добрата памет на котките намираще с лекота пътя до сандъчето с пясък или до паничката с любимата си храна.

Излегнат до краката на Макс, той чуваше допира на пръстите му до хартията, когато приятелят му прелистваше страниците, слушаше го внимателно как повтаря ли, повтаря текстовете, докато ги наизусти, слухът му постепенно се изостри и умееше да различава шума на пишеща химикалка от този на молив с графит. В съседния апартамент живееше студентка по музика и Микс се чувстваше особено щастлив, когато я чуваше да шепне плахо „А сега да видим дали ще се справя с Бах“, защото тогава звуците на цигулката го приспиваха и пелената в очите му се обагреше в цвета на блаженството.

Слухът му стана толкова остър, че можеше да чува гласовете на другите наематели, които живееха на долните етажи – един не обичаше маргарин, а женски глас отговаряше, че маслото е много скъпо, друг твърдеше, че самобръсначката му дере кожата, и дори веднъж се разтревожи не на шега, когато един съсед от втория етаж, като се оплакваше от нехайството на децата си, вметна, че всички мексикански мишки са избягали.

– Как ли изглеждат мексиканските мишки? – зачуди се Микс, но тутакси престана да отдава значение на въпроса, защото звукът на гранулите, изсипващи се от кутията в паничката му, беше неудържима покана да се насочи към кухнята.

ЕДНА сутрин Микс усети как Макс го гали по гърба. Чу го да казва, че трябва да замине за един малко далечен град, че оставя паничката му пълна догоре с храна и че ще се върне на другия ден.

В отговор Микс само измърка. Знаеше, че Макс отива на интервю за работа. Предната вечер, докато го галеше по корема, бе споменал, че има няколко предложения и че ще приеме най-доброто.

– Ако всичко стане както се надявам, Микс, много скоро ще наемем по-голям апартамент и ще разполагаш с повече място за разходки. Как мислиш, Микс? Искаш ли да ти е много по-широко?

Микс отговори, че е съгласен. Направи го, като се протегна. Истинските приятели споделят мечтите и надеждите си.

Макс затвори вратата и домът потъна в дълбока тишина, в тишина, гъста като есенната мъгла, която Микс помнеше, онази всепоглъщаща мъгла, заради която, гледани от покрива, улиците изчезваха, а короните на кестените се виждаха като острови в сиво море.

Микс се настани до радиатора, излегна се върху четирите си лапи, зае най-удобната поза и затвори очи. Всеки път, когато правеше това, пелената изчезваше от зениците му

и с непресъхващите очи на спомена той виждаше съвсем ясно всичко онова, което беше скътала паметта му.

Микс никога не беше улавял птица, но си спомняше колко прехласнато следеше как свраките долитаха кой знае откъде до гнездата си, като все мъкнеха в човките си блестящи дребни предмети. Спомняше си с вълнение също как скорците летяха високо на големи ята и сякаш се рееха във висините като едно-единствено тяло, разчленено на хиляди мънички тъмни телца. А меката топлина, която излъчваше радиаторът, донесе до очите на спомена му тежкия, но юначен полет на гъските, които всяка година летяха от по-студените страни на юг и предизвестяваха настъпването на зимата.

Беше му приятно, много приятно до радиатора със спомените му, когато чу леки, съвсем леки, но бързи стъпчици, които се приближаваха към него, спираха и после пак се примъкваха напред.

Без да променя позата си, той напрегна мускули. Със затворени очи мърдаше ушите и мустаците си. Онова, което се приближаваше, миришеше на хартия, също както книгите, в които Макс откриваше тайните на науката.

В един миг, с бързината от най-добрите си години, Микс протегна предната си лапа и напипа някакво треперещо телце. Нещото се мърдаше, опитваше да се отскубне, но Микс го понатисна и то замря.

– Така. Какво странно създание си ти, а? – попита той на езика на котките, мишките и други обитатели на покривите.

Под лапата му едно мъничко мишле се опитваше безуспешно да се освободи от тежестта, която го притискаше. Но малката, слаба и крехка мишка беше хитра и веднага си припомни всичко, което знаеше за котките, преди да отговори. Сети се за всичко, от което смяташе, че би трябвало да се гнусят.

– Аз съм гол охлюв, господин котарак. Което е вярно, вярно е, аз съм лепкав и отвратителен на вид гол охлюв, гадно и грозно животинче, което дори не смее да се погледне в огледало, защото тутакси се ужасявам и отвращавам от самия себе си. Което е вярно, вярно е, аз съм грозен, много грозен, от грозен нагоре, така че те моля да не си отваряш очите, защото гледката на една толкова грозна гадинка може да ти навреди, от нея да ти секне апетитът и да сънуваш ужасни кошмари. О, мили боже, защо съм толкова грозен!

Както го притискаше с едната си предна лапа, с другата Микс опипа главата, малките ушички, гърба и опашката на мишката.

– Гол охлюв с уши, мустаци и опашка! Никога не съм и допускарал, че гол охлюв може толкова да прилича на мишка, още по-малко, че може да е такова плямпало.

Мишокът помисли, че е свършено с него, но тутакси си спомни, че понякога от скривалището си на най-горния рафт на етажерката е гледал как младият Макс се хваща за главата, като вижда пръснати по пода химикалки или листове хартия. Тогава Макс питаше с доста висок тон кой се е качвал на бюрото му и Микс, котаракът с гръцки профил, притичваше, мъркайки, лягаше с коремчето нагоре в краката на Макс и така признаваше вината си без думи. Е, щом беше така, младежът се усмихваше и казваше: „Много добре, Микс, правилно – приятелите трябва винаги да си казват истината“. А после го галеше или му сипваше допълнителна порция храна.

– Което е вярно, вярно е, господин котарак, ти ме разкри, аз съм мишка, но държа да те уверя, че съм от най-интересните мишки, макар че има други къде-къде по-вкусни. Ако държиш да ти кажа истината, само истината и без да оставя нищо скрито-покрито, та... но чакай, ако ти я кажа, може пък да има някаква награда за мишока, а?

Преди да отговори, Микс вдигна лапата си и пусна мишката.

– Знам, че си мишка, дори нещо повече – знам, че си мишката, която живее най-горе на етажерката. Чувам те всеки ден, когато слизаш, отиваш до шкафа и излапваш

падналите ядки от зърнените закуски. Знаеш, че не мога да те видя, но ушите и носът ми ми помагат да разбера какво става. Я ми кажи честно – не се ли страхуваш от мен?
– Което е вярно, вярно е, много се страхувам от теб, господин котарак, аз съм от най-страхливите мишки, направо треперя от страх, но да ти кажа, гладът е по-силен от страха...